

Betere uitleg over mogelijke gevolgen pensioenverhogingen nodig

Onderzoek naar naleving van communicatie-eisen bij indexatie van pensioenen

Lees verder

Inhoud

Samenvatting	3
01 Aanleiding en aanpak	5
1.1 Wettelijk kader	5
02 Bevindingen	7
2.1 In alle gevallen is informatie over de indexatieverstrekt of ter beschikking gesteld	8
2.2 De informatie over de indexatie is niet altijd goed vindbaar of blijvend beschikbaar	8
2.3 Onderbouwing van het besluit schiet tekort	8
2.4 Generatie-effecten zijn niet altijd kwantitatief weergegeven	9
03 Conclusies	10
3.1 Kwantitatieve effecten op cohortniveau en uitleg daarbij	10
3.2 Evenwichtige en duidelijke communicatie	10
3.3 Link met het nieuwe pensioenstelsel	11
04 Vervolg	12
4.1 Pensioenfondsen die na oktober gebruik hebben gemaakt van de Indexatie-AMvB	12
4.2 Nieuwe Indexatie-AMvB in 2023	12
4.3 Vooruitblik naar pensioentransitie	12

Samenvatting

In dit rapport treft u de resultaten van het onderzoek van de AFM naar de naleving van de communicatievereisten bij de toeslagverlening (ook wel: **toeslagbesluit** of **indexatiebesluit**). Overkoepelend merkt de AFM op dat de naleving van de vereisten uit de Indexatie-AMvB door pensioenfondsen beter kan en moet. In dit rapport licht de AFM haar onderzoek toe en doet zij aanbevelingen om de communicatie aan deelnemers verder te verbeteren.

Pensioenfondsen hebben in 2022 de mogelijkheid gekregen om de pensioenen en aanspraken van deelnemers en gepensioneerden te verhogen (ook wel: **indexeren**) onder een versoepeld regime. Door deze tijdelijke mogelijkheid mogen pensioenfondsen indexeren bij een dekkingsgraad vanaf 105% in plaats van bij een dekkingsgraad van 110%, en hoeven zij hierbij geen rekening te houden met onder andere het vereiste van toekomstbestendigheid. Met deze tijdelijke mogelijkheid wordt vooruitgelopen op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, waarin pensioenfondsen niet langer verplicht zijn financiële buffers aan te houden.

Pensioenfondsen die van de versoepelde regels gebruik maakten, moeten de intentie hebben om in te varen in het nieuwe stelsel. Ook moeten pensioenfondsen in hun communicatie aan aanspraak- en pensioengerechtigden (hierna: de **deelnemers**) kwantitatief inzichtelijk maken welke effecten de indexaties hebben voor verschillende leeftijdsgroepen, en moeten ze het besluit om te indexeren onderbouwen.

Het besluit om gebruik te maken van de mogelijkheid versoepeld te indexeren (ook wel: **indexatiebesluit**) heeft voor sommige deelnemers positieve en voor andere deelnemers negatieve effecten. Door het verhogen van de aanspraken en uitkeringen van deelnemers verslechtert namelijk de financiële positie van het pensioenfonds. Dat betekent dat er minder vermogen is op het moment dat het pensioenfonds invaart in het nieuwe stelsel; het totale vermogen van het pensioenfonds is immers niet toegenomen. Het indexatiebesluit vergroot ook de kans op kortingen als het

financieel tegenzit en zorgt ervoor dat toekomstige indexaties lager uitvallen.

Besluiten tot indexatie zijn niet per definitie onevenwichtig of niet uitlegbaar. Wel is het van belang dat het pensioenfondsbestuur uitlegt waarom zij haar besluit tot indexatie evenwichtig en in het belang van de deelnemers acht. De communicatie en verantwoording aan deelnemers over de indexatie is niet het sluitstuk van het besluit van het pensioenfonds, het is een onderdeel van de besluitvorming, en de evenwichtige communicatie aan deelnemers dient dus ook een plek te hebben aan de bestuurstafel. Eén van de redenen van de wijziging van het huidige pensioenstelsel was immers transparantie en herstel van vertrouwen. Dit wordt bereikt door de relevante consequenties van een besluit toe te lichten en duidelijk te maken dat in de besluitvorming de belangen van alle deelnemers zijn meegenomen. Dit is nu van belang en straks in de besluitvorming rond de transitie en het mogelijke invaren nog belangrijker.

Onderzoek naar de communicatie over het toeslagbesluit

De AFM heeft onderzoek gedaan naar de communicatie over indexeren op basis van de tijdelijk versoepelde indexatieregels omdat dit voor deelnemers het eerste tastbare gevolg is van de komende wijziging van het pensioenstelsel. Transparantie is geen doel op zich, maar een middel om wantrouwen en voorzienbare teleurstellingen bij deelnemers te voorkomen. Gevolgen van besluiten genomen door de professionele spelers op de financiële markten, zoals pensioenuitvoerders, moeten uitgelegd worden aan de personen die met deze gevolgen te maken hebben. Zeker op het moment dat sprake is van een andere verdeling van het totale pensioenkapitaal, zoals gebeurt bij het gebruik van de indexatie-AMvB, moet de pensioenuitvoerder zich daar richting deelnemers over verantwoorden. De AFM heeft hier speciale aandacht voor omdat zij dit ziet als een lakmoesproef voor de wijze waarop pensioenuitvoerders tijdens de pensioentransitie richting deelnemers zullen communiceren over de gevolgen van hun besluiten.

De AFM heeft begin oktober 2022 pensioenuitvoerders gevraagd om, wanneer zij op dat moment van het indexatiebesluit gebruik hadden gemaakt, alle informatie die zij over dit besluit beschikbaar hadden gesteld of verstrekt aan deelnemers, aan haar te doen toekomen. 39 pensioenfondsen hebben aangegeven gebruik te hebben gemaakt van het besluit, en hebben de gevraagde informatie verstrekt aan de AFM.

Uit het onderzoek blijkt dat meer dan een derde van de onderzochte pensioenfondsen niet (volledig) voldeed aan de wettelijke eisen. Bij deze pensioenfondsen ontbrak bijvoorbeeld het kwantitatieve inzicht in de generatie-effecten van het toeslagbesluit. Dit is voor deelnemers belangrijke informatie om te kunnen zien welke langetermijneffecten het indexatiebesluit voor hen kan hebben. Afwijking van het reguliere financieel toetsingskader, door gebruikmaking van de indexatie-AMvB, betekent immers een andere wijze van verdelen van de collectieve pot met geld, die niet groter wordt. Waar deelnemers erop vooruitgaan doordat zij eerder meer uitgekeerd krijgen, zijn er dus ook deelnemers die erop achteruitgaan.

De AFM verwacht dat pensioenfondsen daarnaast duidelijk communiceren waarom het besluit naar het oordeel van het pensioenfondsbestuur evenwichtig en in het belang van de deelnemers is. In de informatie die pensioenuitvoerders delen met deelnemers heeft de AFM echter vooral de positieve gevolgen van het besluit teruggezien. Maar doordat het kapitaal door het nemen van het besluit anders wordt verdeeld, zijn er ook deelnemers waarvoor mogelijk negatieve langetermijneffecten spelen. Het is daarom van belang dat het pensioenfondsbestuur duidelijk uitlegt dat bij het nemen van het besluit alle relevante belangen zijn meegenomen; ook de belangen van deelnemers waarvoor het besluit mogelijk negatieve effecten heeft. Uit een dergelijke onderbouwing volgt dat en waarom het indexatiebesluit evenwichtig en in het belang van alle deelnemers wordt geacht door het pensioenfondsbestuur.

Oproep aan de pensioensector: houd communicatie kritisch tegen het licht voorafgaand aan de transitie

De AFM roept de sector nadrukkelijk op om haar communicatie over besluiten die gevolgen hebben voor de pensioenen van deelnemers, nu en straks tijdens de transitie, kritisch te bezien en waar nodig te verbeteren. Deelnemers hebben het recht geïnformeerd te worden over deze besluiten en de gevolgen die het besluit voor hen kan hebben. Pensioenfondsen behoren hierbij toe te lichten waarom zij de te nemen besluiten evenwichtig achten voor haar deelnemers. Deelnemers zijn immers verplicht om hun pensioengelden toe te vertrouwen aan pensioenfondsen.

In dit rapport geeft de AFM aanbevelingen om de deelnemerscommunicatie te verbeteren. De AFM heeft handhavend opgetreden richting de veertien pensioenfondsen die de wet hebben overtreden. De AFM verwacht dat deze pensioenfondsen hun communicatie verbeteren.

Na oktober 2022 hebben meer pensioenfondsen besloten gebruik te maken van de tijdelijke regeling voor toeslagverlening. Ook heeft de minister in december 2022 besloten de regeling in 2023 te verlengen. De AFM verwacht dat in al deze gevallen aan de wettelijke vereisten wordt voldaan en de bevindingen uit dit rapport in acht worden genomen. De AFM verwacht dat de aanbevelingen en bevindingen uit dit onderzoek ook ter harte worden genomen bij communicatie tijdens de pensioen-transitie.

01 Aanleiding en aanpak

De versoepelde indexatievoorwaarden zijn uitgewerkt in een Algemene Maatregel van Bestuur: het 'Besluit van 7 juni 2022 tot wijziging van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen in verband met toeslag vanwege voorgenomen transitie' (Staatsblad 2022, 211), hierna: de **Indexatie-AMvB**. Hierdoor is artikel 15c opgenomen in het Besluit financieel toetsingskader (**Bftk**).

De Autoriteit Financiële Markten (**AFM**) houdt toezicht op de informatie die pensioenfondsen verstrekken of beschikbaar stellen aan deelnemers over gebruik van de Indexatie-AMvB. Als gebruik wordt gemaakt van de indexatie-AMvB is dat het eerste moment waarop daadwerkelijk langetermijnconsequenties voor deelnemers optreden als gevolg van de aanstaande wijziging van het pensioenstelsel. De AFM acht het van groot belang dat gedurende de hele transitieperiode, waar de Indexatie-AMvB een voorschot op is, transparant richting deelnemers wordt gecommuniceerd over wijzigingen en gevolgen daarvan. Deze transparantie is een goed vertrekpunt voor een uitlegbare transitie en transparante transitieperiode.

In dit rapport presenteert de AFM de bevindingen en aanbevelingen die volgen uit het onderzoek naar de naleving van de informatieverstrekkingsvereisten uit de Indexatie-AMvB.

De aanbevelingen in dit rapport zijn relevant voor alle pensioenuitvoerders, ook voor degene die (nog) geen gebruik hebben gemaakt van de indexatiemogelijkheid. Allereerst omdat de indexatieregels in 2023 naar alle waarschijnlijkheid nogmaals door de wetgever worden versoepeld, waardoor de aanbevelingen uit dit rapport meegenomen kunnen worden door pensioenfondsen die daar gebruik van gaan maken. Ten tweede omdat de aanbevelingen in dit rapport betrekking hebben op de onderbouwing van het pensioenfondsbestuur dat het toeslagbesluit in het belang is van aanspraak- en pensioengerechtigden. Daarbij is het van belang aandacht te hebben voor alle, dus ook de positieve én negatieve, gevolgen van de besluitvorming.

Tijdens de aanstaande pensioentransitie zullen alle pensioenuitvoerders communiceren over de gevolgen die deelnemers ondervinden van de veranderingen in de pensioenregelingen en in veel gevallen ook over de verdeling van het collectieve pensioenvermogen in individuele pensioenpotjes ('invaren'). Ook dan kunnen de aanbevelingen uit dit rapport ter harte worden genomen.

1.1 Wettelijk kader

Om gebruik te mogen maken van de Indexatie-AMvB geldt een aantal voorwaarden. Zo moet het pensioenfonds de intentie hebben in te varen en mag de dekkingsgraad door indexatie niet onder de 105% dalen. Er geldt daarnaast een aantal andere voorwaarden, onder meer over communicatie en informatieverstrekking aan deelnemers. Deze informatievereisten en de toelichting uit de Nota van Toelichting (**NvT**) staan hieronder weergegeven. Deze vereisten zijn van toepassing, ongeacht de hoogte van de indexatie.

Verstrekken of beschikbaar stellen

Pensioenfondsen moeten informatie over gebruikmaking van de Indexatie-AMvB tijdig verstrekken of beschikbaar stellen. Verstrekken van informatie impliceert een brengplicht. Informatie is beschikbaar gesteld als daartoe toegang wordt verleend. Uit de NvT bij de Indexatie-AMvB volgt dat sprake moet zijn van *actief* beschikbaar stellen.

Het feit dat informatie verstrekt of *actief* beschikbaar gesteld moet worden, betekent dat het pensioenfonds de deelnemers in ieder geval erop wijst dat en waar de informatie over het besluit gevonden kan worden. Dat betekent dat een deelnemer geïnformeerd moet worden over het feit dat de informatie beschikbaar is en waar de informatie gevonden kan worden.

Daarnaast dient de informatie beschikbaar te blijven op de website, zolang dat relevant is. Dat is in ieder geval tot de nieuwe pensioenregelingen in werking treden. Pensioenfondsen horen immers bij de besluitvorming rond de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel aan te geven hoe hierbij rekening is gehouden met de effecten van dit besluit.

Kwantitatief inzichtelijk maken generatie-effecten op cohortniveau

Pensioenfondsen die gebruik willen maken van de Indexatie-AMvB moeten de generatie-effecten hiervan kwantitatief op cohortniveau inzichtelijk maken. In beginsel moeten pensioenfondsen dit doen per geboorteaar, tenzij er zwaarwegende redenen zijn daarvan af te wijken. Als daar sprake van is, moet het pensioenfonds dat toelichten in de besluitvorming. Door de wetgever is geen methode voorgeschreven voor de wijze waarop het pensioenfonds de generatie-effecten kwantitatief inzichtelijk maakt.

Onderbouwing van het besluit tussentijds te indexeren

Vanwege de verschillende gevolgen voor verschillende deelnemersgroepen is het van belang te onderbouwen waarom de toeslagverlening plaatsvindt vanuit het belang van de deelnemers. Met name het feit dat het besluit voor bepaalde groepen nadelige effecten heeft, is een belangrijk onderdeel van de belangenafweging en daarmee van de onderbouwing van het besluit. De afweging die pensioenfondsen maken, waarbij de belangen van de deelnemers zijn meegenomen, is daarom ook onderdeel van de informatie die aan deelnemers wordt getoond.

Correct, duidelijk, evenwichtig en tijdig

Alle informatie die een pensioenuitvoerder verstrekt of beschikbaar stelt moet aan de eisen van artikel 48 Pw (of artikel 59 Wet verplichte beroepspensioenregeling) voldoen. De informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en tijdig zijn. **Duidelijk** betekent dat de informatie begrijpelijk is, maar ook dat de informatie, wanneer deze beschikbaar is gesteld, goed vindbaar is. Informatie is onder meer **evenwichtig** als niet alleen de voordelen van een besluit, maar ook de nadelen (in het geval van de Indexatie-AMvB de mogelijke negatieve effecten) op gelijke wijze worden gepresenteerd. Zo betekent het indexatiebesluit enerzijds direct een stijging van de uitkering van de gepensioneerden, maar betekent dat anderzijds ook dat het totale vermogen van het pensioenfonds anders verdeeld wordt.

Dit laatste kan nadelige gevolgen hebben voor sommige deelnemersgroepen. Informatie is **correct** als sprake is van inhoudelijke juistheid en als geen tegenstrijdige informatie wordt gegeven via de diverse communicatiekanalen. Informatie is **tijdig** als de deelnemer deze tot zich kan nemen op het moment dat hij besluiten moet nemen of wanneer de informatie op een andere wijze relevant voor hem is. In het geval van deelnemerscommunicatie over het toeslagbesluit verwacht de AFM dat deze zo spoedig mogelijk nadat het besluit is genomen beschikbaar wordt gesteld of verstrekt.

De AFM heeft de deelnemerscommunicatie van alle pensioenfondsen die per 1 oktober 2022 aangaven gebruik te hebben gemaakt van de AMvB getoetst op de volgende wettelijke aspecten:

- Of de informatie verstrekt of actief beschikbaar is gesteld en gehouden;
- Of de informatie vindbaar en duidelijk is;
- Of de kwantitatieve generatie-effecten op cohortniveau zijn weergegeven, en
- Of de onderbouwing van het besluit is opgenomen, waarbij de AFM in ieder geval verwacht te zien dat onderbouwd is dat een belangenafweging heeft plaatsgevonden en dat daarbij de verschillende gevolgen van het toeslagbesluit voor verschillende deelnemersgroepen zijn meegenomen.

02 Bevindingen

De AFM licht in dit hoofdstuk haar bevindingen toe, uitgesplitst naar de vier elementen waar de AFM, zoals ook vorige hoofdstuk aangegeven, op getoetst heeft. Overkoepelend merkt de AFM op dat naleving van de vereisten uit de Indexatie-AMvB door pensioenfondsen beter kan en moet.

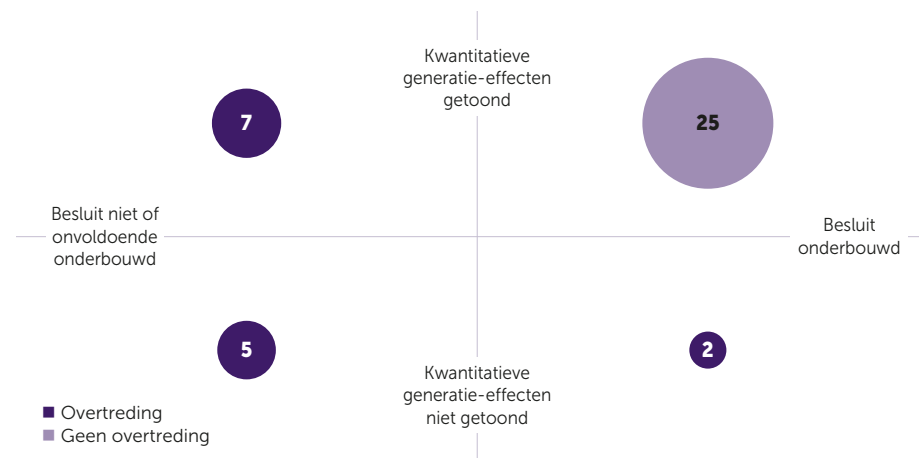
Uit het onderzoek van de AFM volgt dat ongeveer een derde van de onderzochte pensioenfondsen niet voldeed aan de wettelijke vereisten die gesteld zijn aan de informatieverstrekking over het toeslagbesluit. Het valt op dat pensioenuitvoerders veelal niet voldoende evenwichtig communiceren over de gevolgen van het indexatiebesluit. Er wordt gefocust op de stijging van de uitkering, maar minder expliciet op het feit dat het totale vermogen van het pensioenfonds door het besluit op een andere manier verdeeld wordt. De AFM verwacht van pensioenuitvoerders dat zij in de onderbouwing dat het besluit in het belang is van de betrokkenen, ook expliciet duidelijk maken dat de extra toeslagverlening voor groepen deelnemers op de langere termijn ook nadelige gevolgen kan hebben. Het is belangrijk dat gedurende de hele transitieperiode transparant richting deelnemers wordt gecommuniceerd over besluiten en consequenties daarvan. Zeker ook omdat door de afname van buffers bij het invaren mogelijk onvoldoende geld aanwezig is om de persoonlijke pensioenvermogens ten minste aan te laten sluiten bij de huidige voorziening van de door de deelnemers opgebouwde aanspraken. Dat zorgt mogelijk voor een slechtere startpositie in de transitie, dan wanneer er geen gebruik was gemaakt van het indexatiebesluit.

Ook is er veel verbetering mogelijk in de weergave van de kwantitatieve generatie-effecten van het toeslagbesluit. Bij zeven van de onderzochte pensioenfondsen ontbrak de kwantitatieve informatie over generatie-effecten. Een aantal daarvan had wel een kwalitatieve beschrijving van de generatie-effecten opgenomen. Dat is echter onvoldoende om te voldoen aan het wettelijke vereiste. Zoals ook aangegeven onder het wettelijk kader is door de wetgever niet voorgeschreven met welke rekenme-

thodiek de generatie-effecten berekend moet worden. Dat leidt er toe dat pensioenfondsen die wel kwantitatieve generatie-effecten tonen, dit op uiteenlopende wijze doen. Daarbij worden ook rekenmethodieken toegepast waaruit niet volgt dat het indexatiebesluit ook negatieve effecten heeft. Dat lijkt niet in lijn met de geest van de Indexatie-AMvB, en de AFM doet daarom ook de dringende oproep aan die pensioenfondsen hun getoonde informatie in dat licht te herzien.

Uit figuur 1 hieronder volgt dat 25 pensioenfondsen hun deelnemers in lijn met de wettelijke vereisten informeerden over het indexatiebesluit. Twee pensioenfondsen toonden niet de kwantitatieve generatie-effecten van het indexatiebesluit en zeven pensioenfondsen onderbouwden het besluit niet (voldoende). Voor vijf pensioenfondsen geldt dat sprake is van een combinatie van bovengenoemde overtredingen.

Figuur 1. Verdeling van de 39 onderzochte pensioenfondsen naar type overtreding van artikel 15c, zesde lid, Bftk.

2.1 In alle gevallen is informatie over de indexatie verstrekt of ter beschikking gesteld

Uit het onderzoek van de AFM volgt dat alle pensioenfondsen die gebruikgemaakt hebben van de Indexatie-AMvB, hierover informatie hebben verstrekt of beschikbaar hebben gesteld. Het valt de AFM op dat een duidelijk verschil te zien is tussen de inhoud van de verstrekte informatie en de beschikbare informatie. De verstrekte informatie (de informatie die direct aan de deelnemer is toegezonden, vaak per e-mail of post) bevat veelal uitsluitend de informatie over de hoogte van de indexatie. In de beschikbare informatie is vervolgens pas te vinden dat het besluit verschillende effecten voor verschillende leeftijdsgroepen met zich meebrengt, en wat de onderbouwing voor het besluit is. Bovendien ontbreekt in de verstrekte informatie in bijna alle gevallen de vermelding welke aanvullende informatie over het besluit beschikbaar is, waar deze gevonden kan worden en waarom een deelnemer deze informatie zou moeten lezen. Als wel wordt verwezen naar de website voor aanvullende informatie is dat dikwijls niet naar een concrete webpagina, maar naar de algemene website.

2.2 De informatie over de indexatie is niet altijd goed vindbaar of blijvend beschikbaar

De meeste pensioenfondsen hebben per brief of per e-mail aan hun deelnemers laten weten dat de aanspraken en de uitkeringen worden geïndexeerd, en met hoeveel procent. Bij ongeveer de helft van de pensioenfondsen zag de AFM dat voor de overige informatie, waaronder generatie-effecten en de onderbouwing van het besluit, vaak wordt doorverwezen naar de algemene website, en niet naar een specifieke locatie op de website. Deelnemers moeten op de website dus zelf op zoek naar de informatie. Deze ter beschikking gestelde informatie is op de website soms lastig vindbaar. Op sommige websites van pensioenfondsen waren de kwantitatieve generatie-effecten bijvoorbeeld alleen via de zoekfunctie vindbaar.

Het is voor deelnemers van belang dat belangrijke informatie over gebruik van de tijdelijke regeling beschikbaar én goed vindbaar is. Onder goed vindbaar verstaat de AFM dat een deelnemer met een beperkt aantal muisklikken via de homepage bij de benodigde informatie moet komen, waarbij in het keuzemenu op de homepage

evident is waarop de deelnemer moet klikken om de informatie te vinden. Uit het onderzoek blijkt dat dit niet altijd het geval is. De AFM heeft in haar onderzoek opgemerkt dat er ook enkele pensioenfondsen waren die de informatie op een moeilijk vindbare plek op de website hadden opgenomen. Deze pensioenfondsen hebben de locatie van de informatie inmiddels duidelijker gemaakt voor de deelnemers. De AFM wijst erop dat, als de informatie niet voldoende vindbaar is, en de deelnemer de informatie bijvoorbeeld alleen kan vinden via een specifieke term in het zoekmenu, er niet is voldaan aan eis van duidelijkheid zoals bedoeld in artikel 48 Pw.

Ook zag de AFM in een beperkt aantal gevallen dat de indexatie mogelijk is gemaakt doordat het pensioenfonds eerst het pensioenreglement heeft gewijzigd. Bijvoorbeeld omdat de gewenste hoogte van de indexatie niet was toegestaan onder het oude pensioenreglement. Over die wijziging van het reglement moet een deelnemer, naast de informatie over het indexatiebesluit, geïnformeerd worden. Het viel op dat informatie over de wijziging van het pensioenreglement in dezelfde informatiedrager werd verstrekt als de informatie over de indexatie. Dit draagt niet bij aan de duidelijkheid van de informatie. Het is van belang dat vermenging van boodschappen zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Tot slot is het de AFM gedurende de loop van het onderzoek opgevallen dat enkele pensioenfondsen de informatie over het toeslagbesluit alweer verwijderd hebben van hun website. Van informatie die alleen beschikbaar is gesteld, en dus niet direct is verstrekt, verwacht de AFM dat deze minstens beschikbaar is zolang deze informatie relevant is. Omdat het besluit om tussentijds te indexeren samenhangt met de pensioentransitie en een voorgenomen invaarbesluit, verwacht de AFM dat de informatie in ieder geval beschikbaar blijft tot de nieuwe pensioenregeling in werking treedt.

2.3 Onderbouwing van het besluit schiet tekort

Pensioenfondsen die besluiten indexatie te verlenen op basis van de versoepelde voorwaarden moeten hun besluit onderbouwen en die onderbouwing moet onderdeel zijn van de communicatie aan deelnemers.

Dat betekent dat pensioenfondsen in ieder geval moeten uitleggen dat en waarom het besluit in het belang van de deelnemers is genomen en dat er dus sprake is geweest van een evenwichtige belangenafweging. 27 van de onderzochte pensioenfondsen lichtten aan hun deelnemers toe waarom het besluit in het belang van de deelnemers was. De AFM heeft in meerdere gevallen gezien dat het pensioenfonds slechts benoemt dat het besluit evenwichtig is, maar niet toelicht *waarom* het besluit evenwichtig wordt geacht door het pensioenfonds. De AFM ziet daarnaast dat er pensioenfondsen zijn die in de onderbouwing niet erkennen dat verschillende (leeftijds)groepen verschillende belangen hebben bij het indexatiebesluit. Deze pensioenfondsen vermelden slechts dat ze het indexatiebesluit genomen hebben, en niet dat of welke belangenafweging daaraan ten grondslag heeft gelegen. Door inzichtelijk te maken dat bij het nemen van het indexatiebesluit alle relevante belangen zijn meegewogen, kan een pensioenfondsbestuur duidelijk maken waarom zij het toeslagbesluit evenwichtig en in het belang van de deelnemers acht.

De AFM merkt op dat bij het informeren over de evenwichtige belangenafweging ook hoort dat pensioenfondsen aan deelnemers duidelijk maken dat er niet alleen positieve effecten zijn, maar dat ook de mogelijke negatieve effecten zijn meegewogen. De AFM zag bijvoorbeeld terug dat in de onderbouwing uitsluitend aandacht is besteed aan het feit dat de uitkering van gepensioneerden omhooggaat, maar niet aan het feit dat het indexatiebesluit andere gevolgen heeft voor jongere deelnemers. Of dat uit de onderbouwing niet bleek dat de belangen van alle groepen meegewogen zijn in het besluit. De AFM verwacht bijvoorbeeld ook dat in de afweging is meegenomen dat de afname van de buffers door de nu verleende toeslag het risico vergroot dat bij het invaren onvoldoende geld aanwezig is om de persoonlijke pensioenvermogens ten minste aan te laten sluiten bij de huidige voorziening van de door de deelnemers opgebouwde aanspraken, of om een compensatiedepots te vullen. Het gebruik maken van het indexatiebesluit zorgt mogelijk voor een slechtere uitgangspositie in de transitie.

Tot slot is het de AFM opgevallen dat de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel meestal geen expliciet onderdeel is van de belangenafweging van het pensioenfondsbestuur. De AFM verwacht dat dit wel het geval is. De mogelijkheid om gebruik te kunnen maken van de Indexatie-AMvB hangt immers direct samen met de intentie om in te varen naar een nieuw pensioenstelsel.

2.4 Generatie-effecten zijn niet altijd kwantitatief weergegeven

De AFM heeft bij de onderzochte pensioenfondsen geanalyseerd of en hoe de generatie-effecten kwantitatief op cohortniveau inzichtelijk zijn gemaakt. Het valt de AFM op dat pensioenfondsen op verschillende wijze met deze verplichting omgaan. Zeven van de 39 pensioenfondsen hebben geen kwantitatieve generatie-effecten beschikbaar gesteld of verstrekt aan hun deelnemers en overtreden daarmee de vereisten uit de Indexatie-AMvB. Een aantal pensioenfondsen geeft in plaats van kwantitatief inzicht wel een kwalitatieve beschrijving van de generatie-effecten. Bijvoorbeeld door te melden dat de financiële effecten voor gepensioneerden positief zijn, en die voor jongeren negatief. Ook dat is niet in lijn met de wettelijke vereisten, de weergave dient immers ook kwantitatief te gebeuren. Een aantal pensioenfondsen maakt in het geheel niet duidelijk (kwalitatief noch kwantitatief) dat er generatie-effecten zijn.

Verder verschilt de manier waarop de pensioenfondsen kwantitatief de generatie-effecten hebben weergegeven sterk. De AFM vermoedt dat deze verschillen waarschijnlijk zijn veroorzaakt door verschillen in de gehanteerde rekenmethodiek. De Indexatie-AMvB geeft pensioenfondsen de ruimte zelf de rekenmethodiek te kiezen. Het valt de AFM op dat sommige pensioenfondsen kwantitatieve generatie-effecten laten zien waaruit niet blijkt dat het besluit voor bepaalde groepen deelnemers negatieve effecten heeft. Bij een aantal pensioenfondsen is dit met een grafiek of een tabel inderdaad in één blik duidelijk. Andere pensioenfondsen (acht in totaal) tonen weliswaar kwantitatieve generatie-effecten, maar die zijn op zodanige wijze bepaald dat alle groepen deelnemers erop vooruit lijken te gaan. Omdat het indexatiebesluit niet tot een toename van vermogen leidt, kan daar geen sprake van zijn. Een weergave van de generatie-effecten die niet goed duidelijk maakt dat er negatieve effecten zijn voor jongere deelnemers, lijkt niet in de geest van de informatievoorschriften uit de Indexatie-AMvB.

03 Conclusies

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek komt de AFM tot een aantal punten ter verbetering van de toekomstige communicatie rond verhoging van de pensioenen. De AFM raadt pensioenfondsen aan deze aanbevelingen ook ter harte te nemen bij alle communicatie over de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel in het algemeen. De AFM acht het van belang voor het vertrouwen in de pensioensector dat pensioenuitvoerders gedurende de hele transitieperiode transparant richting deelnemers communiceren over hun besluiten en de consequenties daarvan.

3.1 Kwantitatieve effecten op cohortniveau en uitleg daarbij

- Zorg dat de grafiek of tabel die de kwantitatieve generatie-effecten weergeeft duidelijk maakt dat het besluit zowel positieve effecten als negatieve (langetermijn-) effecten met zich meebrengt;
- Leg in begrijpelijk taalgebruik de betekenis uit van de cohortgrafiek of -tabel. Uit die uitleg moet blijken dat er sprake is van positieve en negatieve effecten. De uitleg maakt ook duidelijk dat er door de verhoging straks bij het invaren minder kapitaal is om te verdelen of om buffers mee te vullen.

3.2 Evenwichtige en duidelijke communicatie

- Benoem niet alleen dat het bestuur de belangen van alle belanghebbenden heeft afgewogen bij het besluit gebruik te maken van de regeling. Leg ook uit hoe het bestuur die belangen heeft afgewogen en waarom het van mening is dat bij het besluit alle belangen zijn meegewogen, ook van degenen voor wie het indexatiebesluit nadeliger uitpakt;
- Voor- en nadelen moeten op evenwichtige wijze gepresenteerd worden; ze moeten even goed vindbaar zijn. Verstop de informatie over nadelen (en informatie over de evenwichtige belangenafweging) dus niet op een plaats waar de meeste deelnemers er waarschijnlijk nooit kennis van zullen nemen;
- Maak in de verstrekte informatie expliciet duidelijk dat meer relevante informatie beschikbaar is en waar deelnemers aanvullende informatie over het indexatiebesluit kunnen vinden. Door te wijzen op bijvoorbeeld de concrete webpagina, en/of door duidelijk te maken waarom het relevant is voor deelnemers die informatie tot zich te nemen, worden drempels voor deelnemers weggenomen;
- Zorg dat de informatie in begrijpelijk en eenvoudig taalgebruik geformuleerd is. Gebruik geen jargon en vermeng de boodschap niet met andere boodschappen;
- Zorg dat informatie over de toeslagverlening op de website binnen een beperkt aantal muisklikken bereikbaar is en dat de weg ernaar toe via het navigatiemenu duidelijk is.

3.3 Link met het nieuwe pensioenstelsel

- Leg in de communicatie duidelijk de link met het nieuwe pensioenstelsel. De versoepelde indexatieregels lopen expliciet vooruit op het nieuwe pensioenstelsel. Zonder de beoogde overgang naar het nieuwe stelsel zouden de indexatieregels van het FTK van toepassing zijn gebleven;
- Maak expliciet duidelijk dat het pensioenfonds de intentie heeft om opgebouwde rechten en aanspraken in te varen naar het nieuwe stelsel en ook dat het die intentie onderbouwd heeft in het bestuursbesluit over gebruikmaking van de tijdelijke regeling. Het hebben van een invarintentie in een nieuwe pensioenregeling is een voorwaarde om gebruik te mogen maken van de indexatiemogelijkheid;
- Licht toe wat er gebeurt als de dekkingsgraden de komende periode dalen. De dekkingsgraden van sommige pensioenfondsen zijn door het gebruik van de tijdelijke regeling tot iets boven 105% gedaald. Als de rente de komende periode daalt naar waarden die de afgelopen tien jaar normaal waren, of wanneer de waarde van de beleggingsportefeuille inzakt, kan de dekkingsgraad van pensioenfondsen stevig dalen. Dat heeft consequenties voor het invaren en is ook een wezenlijk onderdeel van de belangenafweging die gemaakt moet worden.

04 Vervolg

De AFM heeft de pensioenfondsen waarvan de AFM de communicatie rond de tijdelijke regeling beoordeeld heeft een terugkoppelingsbrief gestuurd. De pensioenfondsen die de vereisten uit de indexatie-AMvB hebben overtreden hebben een normoverdragende brief ontvangen. Een aantal van deze pensioenfondsen heeft aanbevelingen meegekregen ter verbetering van de informatieverstrekking. De AFM verwacht dat pensioenfondsen ervoor zorgen dat de reeds beschikbare gestelde informatie over het indexatiebesluit voldoet aan wet- en regelgeving.

4.1 Pensioenfondsen die na oktober gebruik hebben gemaakt van de Indexatie-AMvB

Er zijn pensioenfondsen die gebruik hebben gemaakt van de Indexatie-AMvB uit 2022, maar niet in de scope van dit onderzoek zaten. Dat zijn pensioenfondsen die na het informatieverzoek van de AFM het indexatiebesluit hebben genomen. De AFM verwacht dat deze pensioenfondsen de bevindingen en aanbevelingen uit dit rapport ter harte nemen en indien van toepassing hun communicatie daarop aanpassen.

4.2 Nieuwe Indexatie-AMvB in 2023

Het kabinet heeft besloten dat in 2023 een nieuwe Indexatie-AMvB van kracht wordt, die zal gelden tot inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen.

De AFM roept alle pensioenfondsen op om in de nog te versturen of ter beschikking te stellen deelnemerscommunicatie over de Indexatie-AMvB 2023 de bevindingen en aanbevelingen in dit onderzoeksrapport ter harte te nemen. De AFM zal opnieuw handhavend optreden als de informatie over het nieuwe indexatiebesluit niet in lijn is met de gestelde regelgeving.

4.3 Vooruitblik naar pensioentransitie

Zoals opgemerkt komen er als gevolg van de pensioentransitie de komende periode meer momenten waarop pensioenfondsen moeten communiceren over de effecten van hun besluiten voor verschillende generaties. In ieder geval als besloten wordt gebruik te maken van het transitie-FTK en op het moment dat wordt overgestapt naar het nieuwe pensioenstelsel. Ook voor die momenten verwacht de AFM dat de aanbevelingen uit dit rapport ter harte worden genomen.

Correcte, duidelijke, evenwichtige en tijdige deelnemerscommunicatie is in alle gevallen belangrijk, en zeker ook nu we naar een nieuw pensioenstelsel gaan. Deelnemers duidelijk en eerlijk vertellen waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt en wat dat betekent, is daarbij van groot belang. Omdat deelnemers daar recht op hebben, en omdat dat het vertrouwen in het nieuwe stelsel ten goede komt. De komende periode wordt een cruciale fase voor de gehele pensioensector en voor deelnemers. Dit is een proces dat de pensioensector gezamenlijk doorloopt, en waarin de verschillende partijen voortdurend van elkaar leren. De AFM gaat er daarom vanuit dat pensioenuitvoerders kennisnemen van de aanbevelingen uit dit rapport en die meenemen in de communicatiemomenten die nog volgen.

Heeft u vragen of opmerkingen over deze publicatie?

Stuur een e-mail naar: redactie@afm.nl

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 2000

www.afm.nl

Dataclassificatie

AFM-Publiek

Volg ons: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten. Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2023